

โศตยศาสตร์ ศิลปศาสตร์แห่งการทำนายจากภารตวิทยาสู่อินแดนสยามประเทศ Jyotisha: Ancient Arts of the Prophecy from Indology to Siam

สุพิชฌาย์ จินดาวัฒน์ภูมิ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาสังคมศึกษา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

Supitchra59@yahoo.co.th

บทคัดย่อ

โศตยศาสตร์ เป็นหนึ่งในศิลปศาสตร์ 18 ประการ อันเป็นศาสตร์แห่งการเรียนรู้ที่จำเป็นต่อผู้ที่จะเป็นพระมหากษัตริย์ และนักปกครอง เป็นศาสตร์ความรู้ที่ได้รับมาจากประเทศอินเดีย ศิลปศาสตร์ 18 ประการ ประกอบด้วย การปกครอง การดูแลลักษณะคนและพื้นที่ การดูดวงดาว การใช้อาวุธต่าง ๆ ในการรบ ภาษาและกวีนิพนธ์ อินเดียเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์ และความเป็นมายาวนานนับพันปี เป็นแหล่งอารยธรรมที่เป็นต้นกำเนิดของศาสนา และสรรพวิทยาต่าง ๆ ที่เปรียบเสมือน ตักศิลา หรือศูนย์รวมแห่งความรู้ และได้ถ่ายทอดความรู้ ความเชื่อ แนวคิด และศิลปวัฒนธรรม สรรพวิทยาดังกล่าวได้เผยแพร่ เข้ามายังดินแดนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมถึงสยามประเทศ โดยมีบรรดาพ่อค้า นักเดินทาง และนักบวช เป็นผู้ นำมาส่งผ่านความเชื่อและความศรัทธาในการสร้างความศักดิ์สิทธิ์ให้แก่สถาบันกษัตริย์ มาตั้งแต่ครั้งสมัยโบราณ ศิลปศาสตร์ 18 ประการ เป็นศาสตร์แห่งการเรียนรู้ที่จำเป็นต่อผู้ที่จะเป็นกษัตริย์ เป็นธรรมเนียมในการปฏิบัติในราชสำนักสยามมาแต่ครั้ง โบราณ กล่าวได้ว่า บรรดาพระราชกุมารเมื่อเจริญวัยขึ้น จะทรงได้รับการศึกษาศิลปวิทยาการในศิลปศาสตร์ 18 ประการ ทั้งไตรเพท และเวทศาสตร์ จากราชครูประจำราชสำนัก โดยเฉพาะโศตยศาสตร์หนึ่งในศิลปศาสตร์ 18 ประการ ที่ศึกษาถึงดวงดาว และการทำนายทายทัก อย่างไรก็ตามโศตยศาสตร์มิใช่เป็นศาสตร์ที่เพียงแต่ผู้ที่เป็นกษัตริย์จะศึกษา หากแต่ยังเป็นหน้าที่ของบรรดา ผู้ที่จะเป็นโหราจารย์ประจำราชสำนักด้วยเช่นกัน ที่จะต้องศึกษาให้เชี่ยวชาญ เพราะศาสตร์ดังกล่าวมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อ การปกครองบ้านเมือง และการรบในศึกสงครามในสมัยโบราณ ซึ่งในกาลสืบต่อมาศาสตร์ดังกล่าวได้กลายมาเป็นศิลปะศาสตร์ ที่มีความสำคัญต่อการทำนายชะตาชีวิตของผู้คนในสมัยก่อนจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ: ศิลปศาสตร์ 18 ประการ โหราศาสตร์ การทำนาย

Abstract

Jyotisha is one of 18 ancient arts. It was the science of Learning to anyone became the king and governor. Jyotisha was the Indian science composed of governance, Feng shui astronomy, the use of weapon, language and poetry. India has a long history and the cradle of civilization including of many sciences. In the ancient time, India was look like the learning center of the world. Soon many kinds of subjects have influxed to sea and Siam by via of merchants, travelers and priests. These persons transmitted all of beliefs and faith to monarchy from ancient time. The 18 ancient arts was the necessary subjects to the crown princes and it was the royal customs of Siamese court. It can be said that after the crown princes grew up, they got the learning all 18 ancient arts with Three Vedas and six Vedangas from brahmas in royal court. However, Jyotisha wasn't the sciences only to the crown prince but it was the duty of brahmas in royal court as well. This science, later became the eminent arts to prophecy until nowadays.

Keywords: the 18 ancient arts, astronomy, prophecy

1. บทนำ

โศดยศาสตร์เป็นหนึ่งในศิลปศาสตร์ 18 ประการ ของการตวทยา อันเป็นศิลปศาสตร์การศึกษาของชนชั้นสูงที่เป็น กษัตริย์ ขุนนาง และนักรบ ของอินเดียโบราณ มีหลักฐานการติดต่อระหว่างอินเดียและสยามประเทศมาตั้งแต่ครั้งโบราณ ว่านอกจากการติดต่อทางการค้า และมีการรับพระพุทธศาสนาจากประเทศอินเดียแล้ว บรรดาสรรพวิทยาต่าง ๆ ก็ได้รับการถ่ายทอด และเป็นที่ยอมรับในสยามประเทศ มาตั้งแต่ประมาณพุทธศตวรรษที่ 6 - 13 ตรงกับสมัยอาณาจักรทวารวดีบน แผ่นดินไทย ปรากฏหลักฐานที่กล่าวว่าบรรดาชนชั้นปกครองของเมืองโบราณต่าง ๆ ในสมัยทวารวดี มีการเรียนรู้ศิลปศาสตร์ ทั้งฝ่ายศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู และพระพุทธศาสนา ปรากฏหลักฐานที่เป็นงานศิลปะวัตถุสมัยทวารวดี เช่น ภาพปูนปั้นพุทธ ชาดก ที่เจดีย์จุลประโทน จังหวัดนครปฐม เสมานหินเล่าเรื่องพุทธชาดก ที่เมืองโบราณฟ้าแดดสูงยาง จังหวัดกาฬสินธุ์ รวมทั้ง งานวรรณกรรมทางศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู ได้แก่ เรื่องมหากาพย์มหาภารตะและรามายณะ สารความรู้จากคัมภีร์เหล่านี้ได้ มีอิทธิพลต่อการสร้างศาสนสถาน และปรากฏจารึกภาพปูนปั้นที่ปรากฏพระนามของพระมหากษัตริย์ ชื่อเมือง และชื่อ สถานที่สำคัญต่าง ๆ ตามชื่อที่ปรากฏในคัมภีร์ทางฝ่ายฮินดู - พราหมณ์สืบต่อกันมา และปรากฏหลักฐานทางคัมภีร์ พระพุทธศาสนา ประมาณราวพุทธศตวรรษที่ 6 ได้แก่ คัมภีร์มีลินทปัญหา ที่ได้กล่าวถึงศิลปศาสตร์และวิทยาการของการตวทยาที่ได้นำมาเผยแพร่ในเวลาดังกล่าวว่า ที่กล่าวว่า “ดูรานะ กุมาร ไตรเพทน์มี 3 ประการ และนอกคัมภีร์ไตรเพทน์ นั้นเรียกว่า “ศิลปศาสตร์” และได้กล่าวว่าศิลปศาสตร์ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นศิลปศาสตร์ที่เป็นเอกของโลกนั้นมีอยู่ทั้งสิ้น 18 ประการ อันเป็นวิทยาการพื้นฐานของไสยศาสตร์และโหราศาสตร์ ซึ่งก่อให้เกิดคัมภีร์อาถรรพเวทอันเป็นหนึ่งในคัมภีร์พระเวท ของศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู ซึ่งประกอบด้วยศาสตร์ต่าง ๆ ดังนี้

1. **สูติ** เป็นศาสตร์ทางการฟังและอ่าน แปลความหมายของเสียงสัตว์ต่าง ๆ ได้ทุกชนิด และสามารถเข้าใจใน สำเนียงภาษาต่าง ๆ ที่มนุษย์พูดขึ้น กษัตริย์ที่มีความรู้ในเรื่องสูติในสมัยพุทธกาลนั้นคือพระเจ้าพิมพิสาร แห่งแคว้นมคธ
2. **สัมมติ** เป็นศาสตร์วิชาที่ว่าด้วยการกำเนิดและชื่อของภูเขา ต้นไม้ กระจ่างสิ่งอื่น ๆ ศาสตร์แห่งวิชานี้ได้ พัฒนาการเป็นคัมภีร์ปริศนาสัน ๆ เกี่ยวกับสรรพนามและจิต
3. **สังขยา** เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวกับวิชาคณิตศาสตร์ที่มีลักษณะที่พิเศษคือ ผู้เรียนจะสามารถเรียงลำดับของตัวเลข เพื่อให้เกิดลวดลาย ที่เรียกกันว่า เลขกล ต่อมาวิชานี้ได้พัฒนาเป็นคัมภีร์ตรีนิสิงเห
4. **โยโค** เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวกับวิชาวิศวกรรมศาสตร์และสถาปัตยกรรม เป็นศาสตร์โบราณของชาว เปอร์เซีย สามารถทำให้ผู้เรียนประดิษฐ์ม้ากล หรือยานต์ และครุฑยนต์ เพื่อนำมาใช้ในการศึกสงคราม กล่าวไว้ในสมัย พุทธกาลนั้น พระโอรสของพระเจ้าพิมพิสารแห่งแคว้นมคธ เมื่อเรียนวิชานี้สำเร็จ จึงได้สร้าง ปราสาทโกกนุท ซึ่งเป็นปราสาทที่มีลักษณะเป็นรูปดอกบัวที่สร้างเหมือนลอยอยู่กลางท้องฟ้า
5. **นิตติ หรือ นิตติศาสตร์** เป็นศาสตร์แห่งความเป็นครู ที่ใช้ในการสั่งสอนท้าวพระยาทั้งหลาย วิชานี้นิยมเรียนคู่กับ นิตติและวิเวสิกา ดังนั้นผู้เรียนรู้วิชานิตติ เวสิกาและอนุเพทน์จึงมีชื่อเรียกรวมว่าวิชานิตติประภาสิต ซึ่งเป็นวิชาที่ทำให้ ฎหมายศักดิ์สิทธิ์ ในสมัยพุทธกาลผู้ที่เรียนวิชานี้ คือ พันธุลมัลลบุตร มหาเสนาบดีแห่งแคว้นมคธ
6. **วิเวสิกา** เป็นศาสตร์ด้านรัฐศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ในการเลี้ยงดูฝูงชนให้เป็นสิริมงคล เป็นการเรียนรู้ถึง หลักการปกครองดูแลประชาชนให้มีความสมบูรณ์พูนสุข
7. **คณิกา** เป็นศาสตร์ทางด้านดาราศาสตร์ คำว่า คณิกา มาจากคำว่า คณะ แปลว่า กลุ่มหรือหมู่ หมายถึง กลุ่มดาว เป็นศาสตร์การเรียนรู้บันทึกขัตุฤกษ์ รู้เรื่องดวงดาว ที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อ และปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ
8. **คัมภีพเพท** เป็นศาสตร์ทางด้านดุริยางค์ และนาฏกรรม เป็นการเรียนรู้ดนตรีและการร่ายรำ กล่าวไว้ในครั้ง พุทธกาลนั้น ผู้เรียนรู้วิชานี้ คือ หมอชีวกโกมารภัจจ์
9. **ติกิจฉา หรือ เตกิจฉา** เป็นศาสตร์ทางการแพทย์ กล่าวไว้ในครั้งพุทธกาล ผู้เขียนชาฎในศาสตร์นี้อย่างยิ่ง คือ หมอชีวกโกมารภัจจ์

10. **อนุเพพท หรืออนุเวท** เป็นศาสตร์แห่งการยิงธนู เพื่อการฝึกไพร่พล ในการควบคุมอาณาเขตของการใช้อาวุธ ทำการสู้รบทุกชนิดให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

11. **ปราณ** เป็นศาสตร์ทางด้านประวัติศาสตร์และวรรณคดี เรียนรู้เพื่อรู้ตำแหน่งสถานที่ประวัติศาสตร์ แสดงถึงตำแหน่งสถานที่ต่าง ๆ ในชาติก ต่อมาภายหลังจึงกลายเป็นประเพณีที่นิยมในการแต่งคัมภีร์เพื่อบันทึกประวัติศาสตร์และเรื่องโบราณ ได้แก่ ชินกาลมาลีปกรณ์ มูลศาสตร์ และมหาวงศ์ เป็นต้น

12. **โชติสา** โชติยศาสตร์ หรือโหราศาสตร์ เป็นศาสตร์การนำดวงความมาใช้พยากรณ์ปรากฏการณ์ต่าง ๆ บนโลก

13. **มายา** เป็นศาสตร์ความรู้ที่มีความหมายว่า รู้ว่าเป็นแก้ว นี้ไม่ใช่แก้ว เป็นวิชาทางด้านสุนทรียศาสตร์ที่มีความลึกซึ้ง ให้อรรถนัยของสรรพสิ่งทั่ว ๆ ของจริงของแท้หรือไม่จริงไม่แท้ กล่าวว่าเป็นการมองรู้ดูออกในจิตตมาของสรรพสิ่งต่าง ๆ บนโลก ในเรื่องมหาเวสสันดรชาดก กล่าวว่าเป็นวิชาพิชัยสงคราม

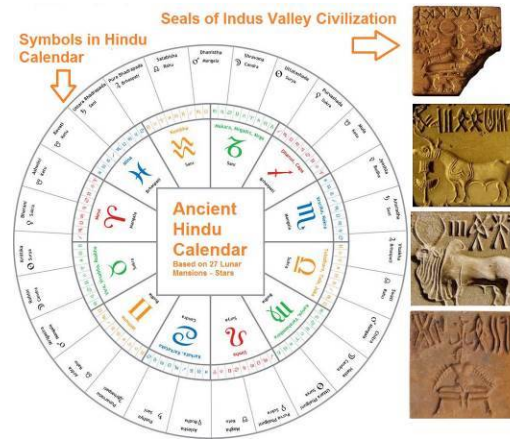
14. **เหตุ** หรือเกตุ เป็นวิชาตรรกะ เป็นศาสตร์ที่เรียนรู้การรู้จักเหตุ รู้จักผลที่เกิดขึ้น กล่าวว่าเป็นศาสตร์แห่งเหตุผล หรือวิทยาศาสตร์ แต่ในเรื่องมหาเวสสันดรชาดก กล่าวว่าเป็นวิชา หมายถึง การพูด

15. **วันตา หรือมันตา** เป็นศาสตร์ทางการการกสิกรรม เรียนรู้ในการเลี้ยงโค และกระบือ เรียนรู้การเพาะปลูกพืช การทำนาทำไร่ รวมถึงเรียนรู้การวิเคราะห์พืช ให้เกิดผลผลิตภายในชั่วคืน ในสมัยพุทธกาลนั้น พระพุทธเจ้าได้เพาะต้นมะม่วงจากเมล็ดมะม่วงภายในคืนเดียว ก่อนการแสดงยมกปาฏิหาริย์ ดังนั้นกล่าวกันว่า มันตา แปลว่า การรู้มันต์เสกเป่า

16. **ยุทธสา** เป็นศาสตร์แห่งการสู้รบเพื่อชัยชนะ ที่เรียกว่า คัมภีร์พิชัยสงคราม

17. **ปาสันทา** เป็นศาสตร์แห่งการสู้รบเพื่อเอาชนะชนะ ที่เรียกว่า คัมภีร์โลกโฆหาร

18. **ฉันทสา** เป็นศาสตร์แห่งการผูกพันกลอน กาพย์ และโคลง ที่เรียกว่า คัมภีร์โลกโฆหาร (Vipin Pareek, According to ancient Indian scripts, what are the 18 subjects of knowledge and 64 arts of knowledge? 14 Jun 2017. From <https://www.quora.com/According-to-ancient-Indian-scripts-knowledge>)

ภาพที่ 1 สัญลักษณ์ของจักรราศีที่ใช้ในปฏิทินฮินดู เปรียบเทียบกับสัญลักษณ์ที่ปรากฏในตราประทับที่พบในเมืองโมเฮนโจดาโร ปฏิทินฮินดูเรียกว่า Panchanga ใช้ในคัมภีร์โชติยศาสตร์
ที่มา: <http://arvindbhasgawath.blogspot.com/>

2. ความหมายและความสำคัญของโหราศาสตร์

โหราศาสตร์ (Jyotisha or Jyotishyam) เป็นคำภาษาสันสกฤต มาจากคำว่า “Jyotis” หมายถึง แสงหรือร่างกายจากสวรรค์ เป็นหนึ่งในศิลปศาสตร์ที่ปรากฏในคัมภีร์พระเวทของชาวอินเดีย ความรู้ทางด้านดาราศาสตร์ของอินเดียมีปรากฏในพระเวท ในการแบ่งเนื้อหาของพระเวทเป็น 6 เรื่อง ที่เรียกว่า เวทาค์ มีเรื่องหนึ่งเรียกว่า โยติช (jyotish) เป็นร้อยกรองมีประมาณ 40 โสลก กล่าวถึงพระอาทิตย์ พระจันทร์ และนักษัตร (กลุ่มดาวฤกษ์) ทั้ง 27 กลุ่ม (Thompson, Richard L et al., 2004: 9 – 240) ที่กล่าวไว้ในส่วนของคัมภีร์ฤคเวท (Rigveda) และ ยจุรเวท (Yajurveda) (Yukio Ohashi et al., 1999: 719) รวมทั้งกล่าวถึงในคัมภีร์เวทานตะ (Hart Defouw. et al., 1998: 3) ซึ่งเป็นคัมภีร์หนึ่งที่ถือว่าอาตมัมเป็นที่มาของทุกสิ่งทุกอย่าง คัมภีร์นี้อ้างคัมภีร์อุปนิษัตร์ุ่นแรกเป็นหลักซึ่งคัมภีร์เหล่านั้นอยู่ในระยะสุดท้ายของคัมภีร์พระเวท จึงได้ชื่อว่า เวทานต์ คือ ที่สุดแห่งคัมภีร์พระเวท เป็นการศึกษาถึงแสงของดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ การศึกษาถึงดาราศาสตร์ โหราศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ และการจับเวลาความเคลื่อนไหวของดวงดาวบนท้องฟ้า (James Lochtefeld et al., 2002: 326 – 327) กล่าวไว้ในศตวรรษที่ 5 มีตำราที่แต่งโดยพราหมณ์ Siddhanta กล่าวถึงวิธีการใช้การเคลื่อนไหวของดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ เพื่อกำหนดเวลาในการทำปฏิทินที่เรียกว่าสุริยคติ และจันทรคติ ซึ่งได้แสดงสูตรตรีโกณมิติ และคณิตศาสตร์ในการสนับสนุนทฤษฎีการทำนายไว้ด้วย (Kim Plofker et al., 2009: 67 – 68) มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการทำปฏิทิน และการทำนายหาฤกษ์ที่เป็นมงคล (Monier Monier-Williams et al., 1923: 353) โดยมีการกล่าวถึงการใช้ศาสตร์นี้เป็นครั้งแรกเพื่อการดูวันในการประกอบพิธีกรรมในพิธีบูชาโยถุ กล่าวแต่แรกเริ่มนั้น ยังไม่มีการกล่าวถึงการศึกษาถึงดวงดาว กล่าวถึงแต่เพียงการเกิดคราสโดยราหู (Flood, Gavin. Yano, Michio. et al., 2003: 377, 382) ตำราโหราศาสตร์ที่มีชื่อเสียงที่แต่งโดยนักปราชญ์ชาวอินเดียคือ Vedanga Jyotisha (N. P. Subramania Iyer. Kalaprakasika. et al., 2015: 3) ในวิถีชีวิตของชาวอินเดียนั้น กล่าวว่า โหราศาสตร์ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย คัมภีร์โหราศาสตร์จะกล่าวถึงการตั้งชื่อทารกแรกเกิด ในปฏิทินของชาวอินเดียที่มีอยู่ประจำบ้านแต่ละบ้านนั้น จะมีการกล่าวถึงวันที่ดี เวลาที่ดีในการประกอบกิจกรรมในแต่ละวัน เช่นการแต่งงาน การเปิดธุรกิจใหม่ และการย้ายเข้าบ้านใหม่ ซึ่งโหราศาสตร์นั้นยังคงมีความสำคัญมากในประเทศอินเดียสมัยใหม่ (David Pingree and Robert Gilbert, "Astrology; Astrology In India; Astrology in modern times" Encyclopædia Britannica. 2008) โดยเฉพาะชาวอินเดียมุมิความเชื่อว่าร่างกายของสวรรค์รวมทั้งดาวเคราะห์มีอิทธิพลตลอดชีวิตของมนุษย์ (Karma, an anthropological inquiry, pg. 134)

ความสำคัญของโหราศาสตร์ หรือโหราศาสตร์ มีความสำคัญต่อการศึกษานับเป็นเหตุให้มีการบรรจุเข้าเป็นหลักสูตรหนึ่งของทางการศึกษาในประเทศอินเดีย เช่น ในปี พ.ศ.2544 ศาลสูงรัฐอานธรในประเทศอินเดีย ได้เสนอให้มหาวิทยาลัยของอินเดียบางแห่งมีหลักสูตรขั้นสูงทางด้านโหราศาสตร์ (Mohan Rao, Female foeticide: where do we go **Indian Journal of Medical Ethics**. Oct - Dec 2001-9(4), T. Jayaraman, A judicial blow, Frontline Volume 18 – Issue 12, Jun. 09 – 22, 2001) เช่น ในมหาวิทยาลัย Grants Commission และ Ministry of Human Resource Development ของอินเดีย รัฐบาลอินเดียได้อนุญาตให้โหราศาสตร์ "Jyotir Vigyan" หรือ "Vedic astrology" มาเป็นศาสตร์ที่ใช้ในการศึกษาในมหาวิทยาลัยของอินเดีย โดยรัฐบาลได้กล่าวว่า “โหราศาสตร์ในพระเวทไม่ใช่แค่หนึ่งในวิชาหลักของความรู้ดั้งเดิมและคลาสสิกของเรา แต่นี่คือระเบียบวิธีซึ่งจะช่วยให้เราทราบถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตมนุษย์และในจักรวาลในช่วงเวลานั้น (Supreme Court questions 'Jyotir Vigyan', **Times of India**, 3 September 2001) ซึ่งการตัดสินใจดังกล่าวของรัฐบาลอินเดีย ได้รับการสนับสนุนจากศาลสูงของรัฐอานธรประเทศ แม้ว่าจะมีการประท้วงอย่างกว้างขวางจากกลุ่มนักวิทยาศาสตร์ในประเทศอินเดียและนักวิทยาศาสตร์ชาวอินเดียที่ทำงานในต่างประเทศก็ตาม (T. Jayaraman, A judicial blow, Frontline Volume 18 – Issue 12, June 09 – 22, 2001 hinduonnet.com Archived 8 July 2017 at the Wayback Machine.) อย่างไรก็ตามการสอนวิชาโหราศาสตร์ไม่ได้มีบทบาทเฉพาะทางด้านศาสนาเท่านั้น (“Introduction of Vedic astrology courses in universities upheld”. **The Hindu**. 5 May 2004. Archived from

the original on 8 July 2017) เพราะในเดือนกุมภาพันธ์ 2554 ศาลสูงบอมเบย์ได้กล่าวถึงคำตัดสินของศาลฎีกาในปี พ.ศ. 2547 ซึ่งเมื่อออกคดีซึ่งทำหายสถานะทางโหราศาสตร์ในฐานะวิทยาศาสตร์ (“Astrology is a science: Bombay HC”. *The Times of India*. 3 February 2011. Archived from the original on 6 July 2017) อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีการร้องเรียนโดยกลุ่มนักวิทยาศาสตร์ (Narlikar, Jayant V. (2013). “An Indian Test of Indian Astrology”. *Skeptical Inquirer*. 37 (2). Archived from the original on 8 July 2017) แต่วิชาโหราศาสตร์ก็ยังคงเปิดทำการสอนในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในประเทศอินเดีย (“People seek astrological advise from Banaras Hindu University experts to tackle health issues”. *The Times of India*. 8 July 2017. Archived from the original on 9 July 2017) โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้มีการเคลื่อนไหวในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเวทแห่งชาติ ในการสอนวิชาโหราศาสตร์ร่วมกับการศึกษามนต์และโยคะ (“Set-up Vedic university to promote astrology”. *The Times of India*. 9 July 2017. Archived from the original on 9 July 2017.) ที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า โขติยศาสตร์ หรือโหราศาสตร์นั้นมีความสำคัญต่อความเชื่อในศาสนาฮินดูที่มีต่อชาวอินเดียตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน

วราหมิหิระ กล่าวว่า โหราศาสตร์มาจากคำว่า “อโห” แปลว่า กลางวัน และ “ราตรี” แปลว่า กลางคืน แต่ได้ตัดอักษรพยัญชนะแรกและพยัญชนะหลังออก เหลือเพียงคำว่า “โหรา” แต่เดิมโหราศาสตร์ เป็นหนึ่งในศิลปศาสตร์ 18 ประการของชาวอินเดีย ที่เรียกว่า โขติยศาสตร์ ซึ่งมาจากคำว่า โขติ แปลว่า แสงสว่าง หรือดวงดาว

จากที่กล่าวมานี้ โหราศาสตร์จึงเป็นศาสตร์โบราณที่ว่าด้วยการทำนายหรือการพยากรณ์ดวงชะตาของมนุษย์และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ของโลกโดยอาศัยการโคจรของดวงดาวเป็นหลัก และต่อมาได้มีการรวบรวมเป็นสถิติเพื่อเป็นข้อมูลในการพยากรณ์สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เดียวกัน

ภาพที่ 2 โขติยศาสตร์ ศาสตร์แห่งการทำนาย ดวงดาวบนท้องฟ้า หนึ่งในศิลปศาสตร์ 18 ประการ
ที่มา: <https://detchter.com/basic-elements-jyotish-shastra-significance/>

3. ประเภทของโหราศาสตร์

โหราศาสตร์ เป็นศาสตร์ที่ไทยรับมาจากอินเดีย แต่มีเอกลักษณ์เฉพาะตน โดยผสมผสานหลักของความเชื่อในเรื่องของสิ่งศักดิ์สิทธิ์เข้ามาเกี่ยวข้อง สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

3.1 **ภาคคำนวณ** เป็นการคำนวณตัวเลข การนับตัวเลข และกฎเกณฑ์ในเรื่องของการหาตำแหน่งของดวงดาวต่าง ๆ เช่น กฎเกณฑ์ในการผูกดวง โดยใช้คัมภีร์หรือตำราเป็นหลักในการพยากรณ์ เช่น คัมภีร์สุรยาตร์ เป็นคัมภีร์สำหรับคำนวณหาจุดเอกลิงก์ วัน ยาม ราศี เป็นต้น

3.2 **ภาคพยากรณ์** เป็นการเชื่อมโยงกฎเกณฑ์โดยการตีความ และเชื่อมโยงความหมายออกเป็นลักษณะของคำทำนาย อาจแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ

3.2.1 การพยากรณ์ในด้านอดีต

3.2.2 การพยากรณ์ปัจจุบัน

3.2.3 การพยากรณ์อนาคต

3.3 **ภาคพิธี** เป็นการนำหลักของไสยศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เรียกว่า พิธีสะเดาะเคราะห์ โดยการนำพิธีกรรมมาผสมผสานกันทั้งของพราหมณ์กับพระพุทธศาสนา เพื่อสร้างให้เกิดความศรัทธากับผู้ที่ใช้บริการ สำหรับพระสงฆ์นั้น ใช้ดูฤกษ์ดี ไม่ดี เพื่อนำไปประกอบพิธีกรรมทางศาสนาด้วย

หลวงวิจิตรวาทการ ได้กล่าวถึงโหราศาสตร์ หมายถึงวิชาทำนายการณ่ล่วงหน้า บางอย่างใช้กำลังดวงจิตและบางอย่างไม่ต้องใช้ สามารถแบ่งโหราศาสตร์ออกได้เป็น 10 ประเภท คือ

1. วิชาการทำนายโดยถืออำนาจของดวงดาวเป็นเกณฑ์ โดยการเอาวัน เดือน ปี และเวลาตกฟากมาคำนวณ และทำนายไปตามหลักเกณฑ์ของโหราศาสตร์ รวมถึงการทำนายประเภทอื่น ๆ ด้วย เช่น เลข 7 ตัว เป็นต้น
2. วิชาทำนายจากการดูลักษณะคน (Physiognomy) ที่เรียกว่า วิชาบุคลิกลักษณ์ศาสตร์
3. วิชาทำนายด้วยการดูจากเส้นลายมือ (Chiromancy) ที่เรียกว่า หัตถศาสตร์
4. วิชาทำนายจากการดูลักษณะของการดูลายมือการเขียนหนังสือของเขา (Graphology)
5. วิชาทำนายไฟ (Cartomancy)
6. วิชาทำนายฝัน (Oniromancy)
7. วิชาทำนายด้วยการจับต้องสิ่งของ (Psychometry) เช่น วิธีจับเส้นตรวจเลือดลมของหมอจีน
8. ทิพยจักษุ หรือตาทิพย์ (Clairvoyance)
9. การดูเคล็ดและกลางต่าง ๆ (Presage)
10. การดูจากการเสี่ยงทาย (Oracle)

4. โขติยศาสตร์พัฒนาการทางโหราศาสตร์ไทย

โหราศาสตร์ไทยได้รับอิทธิพลมาจากโหราศาสตร์อินเดีย กล่าวไว้ในครั้งหนึ่งที่พวกพราหมณ์ได้เรียบเรียงคัมภีร์ไตรเพทขึ้นนั้น ได้จัดทำอรุณขึ้นมาเป็นสูตรแบ่งออกได้เป็น 6 เวทวงศ์ อันเป็นองค์แห่งพระเวท หนึ่งในเวทวงศ์นั้น คือ วิชาโชติษะหรือโศติยศาสตร์ หรือ วิชาโหราศาสตร์ นั่นเอง ซึ่งคัมภีร์วิชาโชติษศาสตร์อันเป็นโหราศาสตร์อินเดียที่ได้ตกทอดมายังประเทศไทยที่ยังหลงเหลืออยู่มีประมาณ 20 เล่ม ได้แก่ คัมภีร์สุริยสถิตานตะและคัมภีร์พฤต สंहิตาของ วราหมิหิร มหาบัณฑิต คัมภีร์ศุกรนิติสาระ เป็นคัมภีร์พิชัยสงครามของพระศุกรมหาฤาษี คัมภีร์ภฤคคุปรีคนัม เป็นตำราศุภฤกษ์ศุภยามของพระภฤคคุมหาฤาษี อย่างไรก็ตามแม้ครั้งในสมัยที่พระพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์อยู่นั้น พระองค์ก็ได้ทรงเรียนวิชาโชติยศาสตร์ ต่อมาในสมัยของพระเจ้าอโศกมหาราช พระองค์ได้ทรงพยายามปราบหัวเมืองต่าง ๆ เพื่อที่จะสถาปนาเป็นพระมหาจักรพรรดิที่ยิ่งใหญ่ เมื่อพระองค์ทรงประกาศตนเป็นธรรมราชาในกาลต่อมา ต่อมาในสมัยพระเจ้าศรีวิกรมราชทิตยแห่งราชวงศ์เมารยะของอินเดีย ในราวปีพุทธศักราช 1048 หรือคริสต์ศักราช 505 มีนักปราชญ์ทางโหราศาสตร์ของราชสำนัก ได้แก่ มหาฤาษีวราหะมิหิรา ได้รวบรวมวิชาโหราศาสตร์และดาราศาสตร์จากตำราและความรู้เก่า ๆ ของบรรดามหาฤาษีและนักพรตต่าง ๆ ตั้งแต่ครั้งในสมัยพระเวท ที่สืบทอดกันต่อมาเมื่อหลายพันปีก่อน และได้มีการตั้งกฎเกณฑ์ขึ้นไว้ เช่น การแบ่งกลุ่มดาวฤกษ์บนท้องฟ้าออกเป็น 27 กลุ่ม ซึ่งถือเป็นฤกษ์ในปัจจุบัน และมีการแบ่งภพราศีและเรือนชะตาออกเป็น 12 ราศีและ 12 เรือน ดังที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งกลายมาเป็นต้นแบบของโหราศาสตร์ไทยในปัจจุบันนี้ด้วยเช่นกัน ได้แก่ คัมภีร์จักรทิพย์ (ยอดธง หับทิวไม้ 2534: 41) อย่างไรก็ตามในอดีต โศติยศาสตร์หรือโหราศาสตร์จะจำกัดอยู่เฉพาะเจ้านายในวังและพระสงฆ์ผู้มีความรู้เท่านั้น จึงทำให้ภาษาที่ใช้เป็นภาษาบาลีและสันสกฤตเป็นส่วนใหญ่ และทำให้เข้าใจได้ยากสำหรับผู้ไม่มีพื้นฐาน

สยามประเทศในกาลก่อนนั้นการศึกษาศิลปศาสตร์ มีหลักฐานจารึกไว้ตั้งแต่ครั้งสมัยสุโขทัย มีคำที่ได้กล่าวถึง คำว่า “ปุครู” หมายถึง ผู้ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในศิลปศาสตร์ และในหลักศิลาจารึกวัดป่าม่วงที่สร้างขึ้นในสมัยพระยาสิทธิประมาณปี พ.ศ. 1904 ได้แสดงให้เห็นว่าคนไทยเริ่มรู้จักวิชาโหราศาสตร์มาแต่ครั้งในสมัยสุโขทัย มีการศึกษาการเคลื่อนย้าย

ของดวงดาว วิชาเหล่านี้จะแพร่หลายในหมู่เจ้านาย หรือพระสงฆ์ที่มีความรู้ ในราชสำนักจะมีตำแหน่ง “พระโหราธิบดี” แบ่งเป็น “โหราน้ำ” คือ โหรผู้ทำหน้าที่การราชพิธีพยุพัตราพยากรณ์การศึกษา การวางดวงพิชัยสงคราม และการวางพระฤกษ์สำคัญ รวมทั้งมีหน้าที่ในการพยากรณ์พระเคราะห์ของบรรดาเจ้านาย ส่วนตำแหน่ง “โหรหลัง” มีหน้าที่ประกอบพิธีตรียำปวย หรือพิธีไล่ชิงช้า มีตำแหน่งที่ปรากฏในเอกสารสมัยอยุธยา คำว่า “พระราชครู” (ปัจจุบัน ราชครู คือ พรหมณ์ ผู้รับราชการเป็นหัวหน้าพิธีพรหมณ์) และตำแหน่ง “พระโหราธิบดี” ซึ่งคำดังกล่าวมานี้ล้วนเกี่ยวข้องกับผู้มีวิชาความรู้และเชี่ยวชาญในศิลปศาสตร์การตวิชาจากอินเดียทั้งสิ้น อันเป็นหลักฐานที่แสดงถึงตำแหน่งของพรหมณ์ นักปราชญ์ทางการศึกษา ที่มีหน้าที่ประกอบพิธีกรรม และสั่งสอนศิลปศาสตร์ให้แก่ราชสำนัก

ปรากฏหลักฐานเกี่ยวกับโหราศาสตร์ในสมัยอยุธยาคือพระราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐฯ บันทึกไว้ว่า “ลุดักราช 712 ขาลศก วันศุกร์ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 5 เพลารุ่งแล้ว 3 นาฬิกา 9 บาทแรกสถาปนากรุงพระนครศรีอยุธยา” ตรงกับทางสุริยคติ วันที่ 3 มีนาคม พุทธศักราช 1893 สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 หรือพระเจ้าอู่ทอง ได้ทรงย้ายเมืองหลวงมาตั้งที่ตำบลหนองโสน และได้ทำพิธีตั้งเสาพระหลักเมืองใต้ต้นหมัน อย่างไรก็ตามการผูกดวงในสมัยนั้นยังไม่ปรากฏดาวฤกษ์และดาวมฤตยู ดาวสองดวงนี้จะมาปรากฏในสมัยรัชกาลที่ 4 ในครั้งนั้นจะมีแต่อาทิตย์ถึงราหู หรือเลข 1 ถึง 8 เท่านั้น

ต่อมาในครั้งสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง เมื่อประมาณราว พ.ศ. 2173 - 2178 ได้กล่าวถึงบทบาทที่สำคัญของโหราศาสตร์ กล่าวว่า เพื่อให้ประชาชนงมง่าย และล้าหลัง จึงทรงตรัสสั่งให้นำเอาตำราพยากรณ์โหราศาสตร์และตำราโหราศาสตร์มาเผาทิ้ง ซึ่งนักวิชาการได้สันนิษฐานว่า เนื่องจากในครั้งที่สมเด็จพระเจ้าปราสาททอง ได้ทำการปฏิวัติยึดอำนาจจากสมเด็จพระศรีเสาวภาคย์ จึงได้สถาปนาตนขึ้นครองราชย์เป็นกษัตริย์ทรงพระนามว่าสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง หลังจากการขึ้นครองราชสมบัติแล้ว พระองค์ได้สั่งให้เผาตำราโหราศาสตร์ ทั้งทางด้านโหราศาสตร์ ก็เนื่องจากกลัวว่าบุตรหลานที่จงรักภักดีต่อราชวงศ์ก่อน โดยเฉพาะบุตรที่เป็นขุนศึกของพระนเรศวร และสมเด็จพระเอกาทศรถ จะใช้ตำราโหราศาสตร์และโหราศาสตร์มาแก้แค้น โดยอาจทำอาถรรพ์และคุณไสยทำลายพระองค์ ดังนั้นหลังจากสมัยของพระเจ้าปราสาททองเป็นต้นมา บรรดาตำราที่เป็นโหราศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อสังคมไทยในสมัยอยุธยานั้น ก็ได้ถูกทำลายไปเกือบหมดสิ้น และที่ยังคงเหลือ และยังนำมาใช้กันนั้น เป็นเพียงคัมภีร์ทางพุทธศาสนา ที่ได้มีการคัดลอกต่อ ๆ กันมา สำหรับใช้ในการเรียนการสอนอยู่ตามวัด ส่วนตำราโหราศาสตร์ ก็มีเพียงการจดจำโดยครูบาอาจารย์ที่หลงเหลืออยู่ อย่างไรก็ตามในสมัยรัตนโกสินทร์จึงได้มีการคัดลอกและแต่งขึ้นใหม่ โดยเฉพาะในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดเกล้าฯ ให้มีการรวบรวมตำราต่าง ๆ และมีการแต่งขึ้น โดยจารึกรักษาไว้เรียนที่วัดโพธิ์ หรือวัดพระเชตุพนฯ จวบจนกระทั่งปัจจุบันนี้

อย่างไรก็ตามมีการกล่าวถึงการทำนายเหตุการณ์ทางโหราศาสตร์ ที่ได้บันทึกไว้ 3 ครั้ง ด้วยกัน คือ

ครั้งที่ 1 ประมาณจุลศักราช 1005 ปีมะแม เบญจจก พระโหราธิบดีได้ถวายฤกษ์ฤคาแด่พระเจ้าปราสาททองว่า 3 วัน จะมีการเกิดเพลิงไหม้ในพระราชวัง ต่อมาเมื่อครบกำหนดในวันที่ 3 นั้น จึงได้เกิดฟ้าผ่าลงมาตรงยอดปราสาทเกิดเป็นเปลวเพลิงลุกไหม้สว่างขึ้น พระที่นั่งและบรรดาเรือนที่อยู่ข้างหน้าและข้างหลังปราสาทได้ถูกเผาผลาญอดวายไปถึงประมาณ 100 หลัง

ครั้งที่ 2 กล่าวว่า ในขณะที่พระเจ้าแผ่นดินเสด็จประทับ ณ พระที่นั่งไพชยนต์มหาปราสาท ปรากฏว่าได้มีหนูตัวหนึ่งตกลงมาหน้าพระที่นั่ง พระเจ้าอยู่หัวรับสั่งให้เอาขันมาครอบไว้ แล้วให้ตามหาพระโหราธิบดีมาทำนายว่ามีอะไรอยู่ในขัน และมีจำนวนเท่าใด เมื่อพระโหราได้คำนวณเลขตามฤกษ์การตกของหนูแล้วได้ทำนายว่า ในขันนั้นมีสัตว์ 4 เท้าอยู่ในขัน 4 ตัว พระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาตรัสว่า มีสัตว์ 4 เท้า เท่านั้นถูกต้อง แต่จำนวน 4 ตัวนั้นผิด เพราะสักครุนั้นได้ครอบหนูไว้เพียงตัวเดียว แต่ครั้งเมื่อได้เปิดขันดู ก็ปรากฏว่า ในขันมีลูกหนูตัวแดง ๆ 3 ตัวกับแม่หนู 1 ตัว จึงรวมเป็น 4 ตัว ตรงตามคำทำนายของพระโหราที่ทำนายได้อย่างแม่นยำ

ครั้งที่ 3 ในครั้งสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เมื่อครั้งที่พระยาสิทธิราชเดโชได้ถูกพม่าเข้าศึกจับได้ในสนามรบ ในครานั้นสมเด็จพระนารายณ์มหาราชได้สั่งให้พระพิมลธรรม ซึ่งเป็นพระราชอาณัติพระวังทำนายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้น โดยมีการจับยามตรีเนตร แล้วได้มีการถวายคำพยากรณ์ว่า พระยาสิทธิราชเดโชพ้นจากอำนาจเข้าศึกแล้ว อีกทั้งสามารถมี

ชัยชนะแก่ข้าศึกอีกด้วย จากการพยากรณ์ พระองค์ก็ได้รับใบบอกจากแม่ทัพในสนามรบว่า พระยาสิหราชเดโชสามารถตี กองทัพพม่าแตกพ่ายเป็นที่เรียบร้อยแล้ว (มานพ นักการเขียน. พระพุทธศาสนากับความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์. ค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2560. จาก <http://www.phiphat.com>)

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ หลังการสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ในปีพุทธศักราช 2325 รัชกาลที่ 1 ได้ทางโปรดเกล้าฯ ให้พระโหราจารย์รวบรวมตำราความรู้เกี่ยวกับโหราศาสตร์ไทยขึ้นใหม่ แต่เป็นความรู้ที่อยู่ในราชสำนักเท่านั้น ประชาชน บุคคลภายนอกยังไม่มิตำราครบบริบูรณ์ นอกจากพวกข้าราชการโหรและพระผู้ใหญ่ในยุคนั้น ๆ (ภารต ถิ่นคำ. 2546: 42) อย่างไรก็ตามก็ถือว่ากล่าวได้ว่าพระมหากษัตริย์ไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ที่ทรงมีความเชี่ยวชาญในวิชาโหราศาสตร์หลายพระองค์ ได้แก่ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ที่เป็นผู้ทรงกำหนดวางดวงเมืองกรุงเทพมหานครฯ และได้ทรงแบ่งยุคของประเทศสยามเป็นคำพยากรณ์ไว้ทั้งหมด 10 ยุค โดยทรงใช้หลักการโคจรของดาวพระเคราะห์ใหญ่ ได้แก่ ดาวพฤหัสบดีและดาวเสาร์ ซึ่งได้มีเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นจริงตามที่ได้ทรงพยากรณ์ไว้ เช่นการที่ประเทศไทยต้องเสียดินแดน บางส่วนให้กับประเทศอังกฤษ และฝรั่งเศส ซึ่งตรงกับคำพยากรณ์ที่ทรงทำนายไว้

ในสมัยรัชกาลที่ 2 เป็นยุคทองของงานวรรณกรรม สมัยนี้มีโหรที่สำคัญ 2 องค์ ได้แก่ สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโนรส และสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงพิทักษ์มนตรี ผู้ทรงพระราชนิพนธ์เรื่องจักรทิพย์นิคานันท์ และลิลิตทักขิพยากรณ์ ซึ่งผู้ศึกษาวิชาโหรในรุ่นต่อ ๆ มา ก็ยังคงใช้เป็นเอกสารอ้างอิงกันจนถึงทุกวันนี้

โดยเฉพาะในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) ก่อนเสวยราชสมบัติในครั้งทรงดำรงสมณเพศ และดำรงพระอิสริยยศเป็นพระวชิรญาณ ตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศวิหาร ก็ได้ทรงศึกษาวิทยาการทางด้านดาราศาสตร์ จากพวกบาทหลวงโปแตสแตนต์ และนำมาประยุกต์ใช้กับวิชาการด้านโหราศาสตร์ไทยเข้าพระทัยและลึกซึ้ง ทรงชำระคัมภีร์พระสุริยาตโรในสมัยต่อมา และทรงพระราชนิพนธ์คัมภีร์ปักษ์คณนา ซึ่งเป็นการคำนวณวันมหาปวารณาเข้าพรรษา ของคณะสงฆ์ฝ่ายธรรมยุติ ซึ่งพระองค์ได้ทรงโปรดให้สถาปนาขึ้น ซึ่งคัมภีร์ปักษ์คณนา นั้นนับได้ว่าเป็นหลักฐานสำคัญที่แสดงถึงพระปรีชาสามารถทั้งในด้านโหราศาสตร์และด้านดาราศาสตร์ของพระองค์ จนพระองค์ได้รับพระราชสมัญญานามเป็นพระบิดาแห่งโหราศาสตร์ไทย และพระบิดาแห่งวิทยาศาสตร์ไทย (ความเป็นมาของโหราศาสตร์ไทย. สืบค้น 29 ธันวาคม 2560. จาก <https://sites.google.com/site/buddhistastro/lesson-p-1-horasastr-beuxng-tn/horasastr>)

ดังนั้นในปัจจุบันการศึกษาศาสตร์โหราศาสตร์ไทย ที่ได้รับอิทธิพลมาจากอินเดีย กล่าวกันว่า มีอยู่มากกว่า 270 ปกรณ์ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ภาค ดังนี้

1. โหราศาสตร์ไทยภาคคำนวณ – มีปกรณ์ต่าง ๆ มากกว่า 50 ปกรณ์ ขึ้นไป จำแนกได้ดังนี้
 - 1.1 คัมภีร์สุริยาตโร มีทั้งหมดประมาณจำนวน 7 - 8 ฉบับ
 - 1.2 คัมภีร์มานัตต์ มีทั้งหมดประมาณจำนวน 4 - 5 ฉบับ
 - 1.3 คัมภีร์สารัมภ์ มีทั้งหมดประมาณจำนวน 10 กว่า ฉบับ
 - 1.4 ปกณกะภาคคำนวณ มีทั้งหมด 20 กว่าฉบับ ได้แก่ ตำรากาษะบาด ตำราสงกรานต์ ตำราอิกวาร ฯลฯ

2. โหราศาสตร์ไทยภาคพยากรณ์ – มีปกรณ์ต่าง ๆ เป็นจำนวนมากกว่า 200 ปกรณ์ ซึ่งในภาคนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ตอน ดังนี้

2.1 โหราศาสตร์ดวงเมือง มีจำนวนประมาณ 60 ปกรณ์ ประกอบไปด้วยการพยากรณ์ดวงชะตาของพระมหากษัตริย์ กล่าวถึงการสร้างบ้านแปงเมือง ภาคการพยากรณ์เกี่ยวกับการเมืองและศึกสงคราม การพยากรณ์เศรษฐกิจ ข้าวปลาอาหาร การพยากรณ์นักบวชและพระภิกษุ ฯลฯ และยังสามารแบ่งย่อยในส่วนของการพยากรณ์ออกได้อีก 2 รูปแบบ ได้แก่ การพยากรณ์ปุมกำเนิด กับ การพยากรณ์จร เช่น ตำราเผด็จรามเทียร ตำรานครภังส์ ตำราราชมัญญัตถุ ตำรานครถาน ตำราพิไชยสงคราม ตำราธุมเกตตุสมเพลิง ตำราดาวหาง หรือดาวพรหมปโรหิตา ตำราเทวดาไขประตูป้า ตำราคลองฟ้า ตำราดาวเข้าวงพระจันทร์ ตำรามหาปฐิสสลักษณ์ ตำราดาวพฤกกลางวัน ตำราโสฬสมหานคร ตำราพระนครคีรี ตำราโชติรัตน์ ตำราพิธิสะเดาะเคราะห์เมือง ตำราจุฬามณี ตำราพิรางค์ ฯลฯ

2.2 โหราศาสตร์ภาคพยากรณ์ดวงบุคคล มีจำนวนประมาณ 150 ปกรณ์ สามารถแยกออกได้เป็น โหราศาสตร์ภาคปุมกำเนิด ประมาณ 50 ปกรณ์ และ โหราศาสตร์ภาคพยากรณ์จร ประมาณ 100 ปกรณ์ ได้แก่ ตำราอินทาสบาทจันทร์ ตำรากาลจักรลัคน์จร ตำราอัสติชชาติ ตำราอัสติโชค ตำรามหาสัจจักร ตำรายาม ตำราอักษร ตำราฆาตมฤตยู ตำราขันธ์จันทร์ ประวัติ ตำราพระเคราะห์รูป - พระเคราะห์สม ตำราเสปียงโหรา ตำราลักษณาทวาทศมาส ตำรามหาทักษา ตำราทักษาปกรณ์ ตำราโลกศาสตร์ ตำราสุบินนิมิต และตำราจักรที่ปนี ฯลฯ

3. โหราศาสตร์ไทยภาคพิธีกรรม เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นคำสอนประเภทมุขปาฐะตามแนวทางอาจารย์มดี คือ เป็นคำอธิบายแบบปากเปล่าประกอบด้วยคำสอนภาคพยากรณ์ เป็นแนวทางการสอนของอาจารย์ของแต่ละสำนักที่ได้ศึกษาเล่าเรียนกันมา ในส่วนที่เป็นบันทึกตำราก็มีบ้างประมาณราว ๆ 30 ปกรณ์ ได้แก่ ตำราราชพิธีพราหมณ์สำหรับสยามประเทศ ตำรานามกรรม ตำราผลัดนาม ตำราตัดไม้ข่มนาม ตำราอิทธิโทธิบาทว์ ตำราทำอุบาสว์ ตำราเชิญ ตำราบูชานพเคราะห์ ตำราสะเดาะเคราะห์ ตำราดวงพิชัยสงคราม และตำราบูชาดวงชะตากำเนิด ฯลฯ

สำหรับการศึกษาโหราศาสตร์ไทยสามารถแบ่งช่วงเวลาออกเป็น 5 ช่วงด้วยกัน ดังนี้

1. ประมาณก่อน พ.ศ.2475 นิยมเล่าเรียนกันตามวัดหรือบ้านข้าราชการที่เกี่ยวกับกรมโทรหรือภายในวังของบรรดาเจ้านายชั้นสูง เป็นการศึกษาล่าเรียนไปตามลำดับ และยึดมั่นในแบบแผนของอาจารย์อย่างเคร่งครัด การศึกษาจะเป็นการศึกษาทั้งจากการคำนวณบนกระดาน และจากการดูดาวบนท้องฟ้า

2. ประมาณราว พ.ศ. 2475 และพ.ศ. 2510 มีปุมปฏิทินโหราตีพิมพ์ออกจำหน่าย มีการให้ความสนใจในการศึกษาโหราศาสตร์ทั้งแบบไทยและต่างประเทศ เป็นโหราศาสตร์สากลแบบดวงโปรเกรส และมีการจับกลุ่มผู้สนใจโหราศาสตร์ เพื่อแลกเปลี่ยนทัศนะกัน และได้จัดตั้งสมาคมโทรประเทศไทยขึ้น การศึกษาเปลี่ยนมาเป็นการศึกษากับนักโหราศาสตร์ที่มีชื่อเสียงและเรียนกันเฉพาะบางแง่มุมหรือบางแนวทางเป็นส่วนใหญ่

3. ประมาณราว พ.ศ. 2511 และพ.ศ. 2520 สมาคมโทรแห่งประเทศไทยได้มีการเปิดสอนโหราศาสตร์แก่บุคคลทั่วไปเป็นรุ่นแรก นักศึกษารุ่นแรกนี้มีชื่อเสียง ได้แก่ อรรถวิโรจน์ ศรีตุลา มีการกำหนดแบบแผนการเรียนขึ้นเป็นหลักสูตรในส่วนของวิชาชั้นสูง จะมีการแยกไปเรียนเป็นการส่วนตัวกับอาจารย์แต่ละท่านต่างหากออกไป ในช่วงนี้ จะเห็นได้ว่าความเห็นของนักโหราศาสตร์แตกเป็นหลายกลุ่ม โดยมีการแยกตัวไปเป็นกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มวัดราชบพิศ กลุ่มวัดโพธิ์ กลุ่มวัดสุทัศน์ กลุ่มวัดราชประดิษฐ์ กลุ่มวัดมหาธาตุ กลุ่มวัดบุญศิริอำมาตย์ จนกระทั่งในที่สุดจึงได้มีการแยกออกไปตั้งเป็นสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ และ กลุ่มสหพันธ์โทร ฯลฯ ซึ่งในระยะนี้ มีปฏิทินโทรให้เลือกซื้อหาได้ตามความพอใจ ในส่วนในแนวทางการพยากรณ์ที่จะใช้ เช่น โหราศาสตร์สากลในยุคนี้ จะนิยมใช้ปฏิทินแบบราฟาเอลมากกว่าแบบลาหิรี เป็นต้น

4. ประมาณราว พ.ศ. 2521 และในปี พ.ศ.2540 มีตำราโหราศาสตร์ที่มาพร้อมคำอธิบายหลายแบบให้เลือกซื้อหาได้ตามแต่ความสนใจ การศึกษาจึงเริ่มเปลี่ยนแนวทางจากการไปศึกษาซื้อคำอธิบายจากครูนักโหราศาสตร์อาวุโส เพื่อจะได้ฟังมุขปาฐะ และนำหนังสือตำราโหราศาสตร์เล่มต่าง ๆ มาเป็น ตัวครูผู้สอนแทน โดยใช้สติปัญญาและความคิดหรือทัศนะของตนเองเข้ามาเป็นหลักในการตัดสินใจ

5. ประมาณราว พ.ศ. 2540 จนกระทั่งถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นการศึกษาโหราศาสตร์ในยุคปัจจุบัน มีการนำระบบเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ ระบบคอมพิวเตอร์ และระบบอินเทอร์เน็ต เข้ามามีบทบาทสำคัญมาก มีการการศึกษาการใช้โปรแกรมประมวลผลทางด้านโหราศาสตร์แทน เช่น โปรแกรมผูกดวง เป็นต้น

5. บทสรุป

ภารตวิทยาที่เผยแพร่เข้ามาในสยามประเทศแต่ครั้งโบราณนั้น ได้แก่ ศิลปศาสตร์ 18 ประการ อันเป็นศาสตร์สำหรับบรรดากษัตริย์และนักปกครอง โดยเฉพาะ โขติยศาสตร์ ที่เป็นศาสตร์ที่ปรากฏในคัมภีร์พระเวทและเวทศาสตร์ เป็นศาสตร์ในการดูตำแหน่งดวงดาวบนท้องฟ้า ต่อมาโขติยศาสตร์ได้กลายมาเป็นวิชาโหราศาสตร์ ที่เป็นศาสตร์ในการทำนาย ที่ว่าด้วย

การทำนายและการพยากรณ์ เป็นทั้งการทำนายหรือการพยากรณ์โชคชะตาชีวิตของมนุษย์ ตลอดจนการทำนายหรือการพยากรณ์สรรพสิ่งต่าง ๆ การทำนายหรือการพยากรณ์ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ของบ้านเมือง และของโลก โดยอาศัยเวลาและตำแหน่งของดวงดาวต่าง ๆ บนท้องฟ้า เป็นเครื่องชี้โชคชะตาของมนุษย์หรือสรรพสิ่งต่าง ๆ หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ดังกล่าวจะได้รับผลดีหรือผลร้าย ย่อมเป็นไปตามอิทธิพลของดวงดาวที่สัมพันธ์กับเวลา ณ ช่วงเวลานั้น ๆ เป็นสำคัญ อิทธิพลของโหราศาสตร์จากอินเดียได้เผยแพร่เข้ามาในสยามประเทศ พร้อมกับการค้าและการเผยแพร่ศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู และพระพุทธศาสนา โดยมีชั้นชั้นปกครองเป็นผู้ศึกษา และนำมาใช้ในการทำนายฤกษ์ยาม ยามดี ในการสร้างบ้านเมืองและทำนายดวงชะตาของผู้คน รวมทั้งการจัดทัพในยามศึกสงคราม และในระยะเวลาดต่อมาอิทธิพลความเชื่อนี้ได้กลายมาเป็นที่ยอมรับจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

6. เอกสารอ้างอิง

- เจริญ อินทรเกษตร. (2514-2516). "โหราศาสตร์". สารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน, (เล่ม 11). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย, (เล่ม 9). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มานพ นักการเรือน พระพุทธศาสนากับความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์. ค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2560. จาก <http://www.phiphat.com/index.php?lay=boardshow&ac=webboardshow&WBntype>
- เสฐียรโกเศศ และนาคะประทีป. (2503, 21 มกราคม). ลัทธิของเพื่อน. พระนคร : มปท. (ที่ระลึกงานฌาปนกิจศพนางสงศรี อมาตยกุล ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม วันที่ 21 มกราคม 2503).
- อดิศักดิ์ ทองบุญ. (2532). **ปรัชญาอินเดีย**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด.
- "Astrology is a science: Bombay HC". **The Times of India**. 3 February 2011. Archived from the original on 6 July 2017
- Benjamin Walker. (1968). "Scriptures." **Hindu World**, (vol. 2). London : George Allen & Unwin, Ltd.
- David Pingree and Robert Gilbert, (2008) "Astrology; Astrology In India; Astrology in modern times" **Encyclopaedia Britannica**.
- Flood, Gavin. Yano, Michio. (2003). **The Blackwell Companion to Hinduism**. Malden: Blackwell.
- Hart Defouw. **Light on Life: An Introduction to the Astrology of India**. Penguin.
- "In countries such as India, where only a small intellectual elite has been trained in Western physics, astrology manages to retain here and there its position among the sciences." David Pingree and Robert Gilbert, "Astrology; Astrology In India; Astrology in modern times" Encyclopaedia Britannica. 2008.
- "Introduction of Vedic astrology courses in universities upheld". **The Hindu**. 5 May 2004. Archived from the original on 8 July 2017
- John Dowson. (1957). **A Classical Dictionary of Hindu Mythology and Religion, Geography, History and Literatures**. London : Routledge & Kegan Paul, Ltd.
- Lochtefeld James (2002), "Jyotisha" in **The Illustrated Encyclopedia of Hinduism**, Vol. 1: A–M, Rosen Publishing.
- Mohan Rao, Female foeticide: where do we go? **Indian Journal of Medical Ethics**. Oct - Dec 2001-9(4), T. Jayaraman, A judicial blow, **Frontline** Volume 18 – Issue 12, Jun. 09 – 22, 2001

- Monier Monier-Williams (1923). **A Sanskrit-English Dictionary**. Oxford University Press.
- Narlikar, Jayant V. (2013). “An Indian Test of Indian Astrology”. **Skeptical Inquirer**. 37 (2). Archived from the original on 8 July 2017
- N. P. Subramania Iyer. Kalaprakasika. **Asian Educational Services**.
- Plofker Kim. (2009). **Mathematics in India**. Princeton University Press.
- “People seek astrological advise from Banaras Hindu University experts to tackle health issues”. **The Times of India**. 8 July 2017. Archived from the original on 9 July 2017
- Richard L. Thompson. (2004). **Vedic Cosmography and Astronomy**.
- R.C. Majumdar. (1968). “Literatures and Science (of Later Vedic Civilization).” **Advanced History of India**. London : Macmillan and Company, Ltd.
- Supreme Court questions 'Jyotir Vigyan', **Times of India**, 3 September 2001
- “Set-up Vedic university to promote astrology”. **The Times of India**. 9 July 2017. Archived from the original on 9 July 2017.
- T. Jayaraman, A judicial blow, Frontline Volume 18 – Issue 12, June 09 – 22, 2001 hinduonnet.com
Archived 8 July 2017 at the Wayback Machine.
- Vipin Pareek, **According to ancient Indian scripts, what are the 18 subjects of knowledge and 64 arts of knowledge?** 14 Jun 2017. From <https://www.quora.com/According-to-ancient-Indian-scripts-what-are-the-18-subjects-of-knowledge-and-64-arts-of-knowledge>
- Yukio Ohashi (1999). **Highlights of Astronomy, Volume 11B**
- Lochtefeld James (2002), “Jyotisha” in **The Illustrated Encyclopedia of Hinduism**, Vol. 1: A–M, Rosen Publishing.